ДАНУТА
БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

ДЗЕ
ХОДЗЯЦЬ
БАСАНОЖ

Данута
БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

Дзе ходзяць басанож

ВЕРШЫ

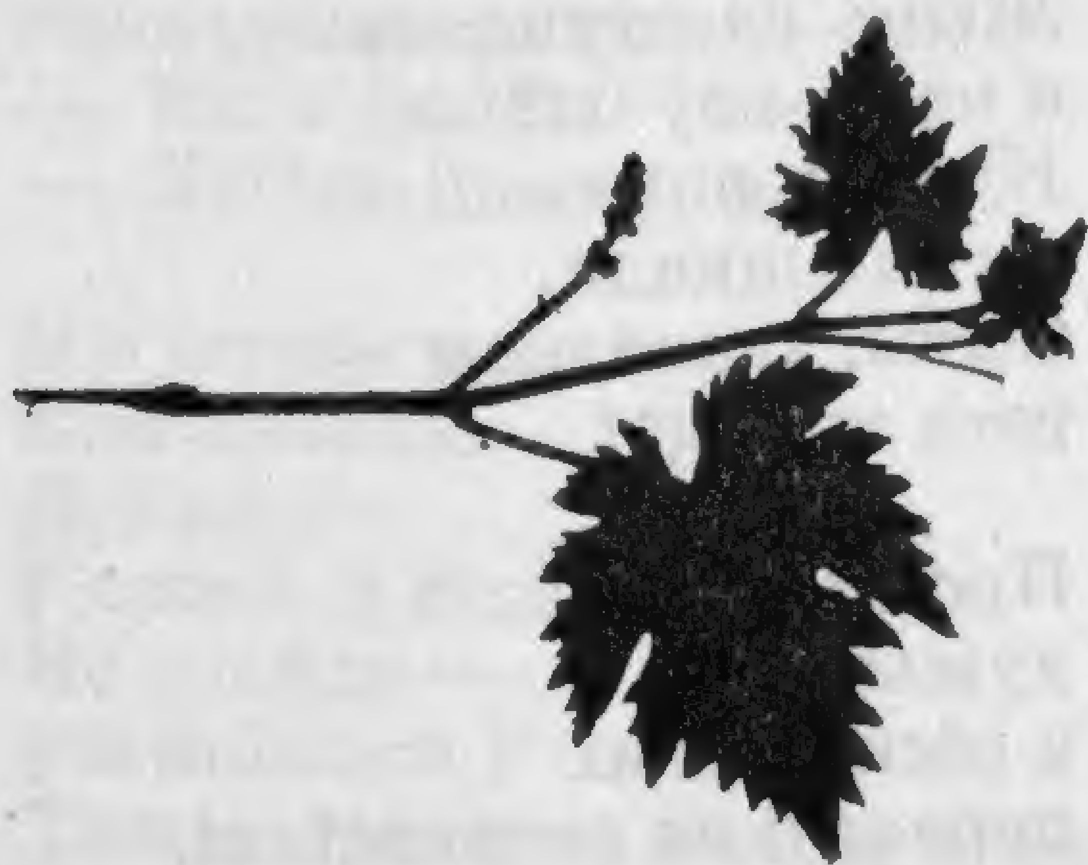
Мінск
«Мастацкая літаратура»
1983

Бел 2
Б 67

Рэцэнзент Яўген Гарадніцкі

Б $\frac{4702120200-067}{М302(05)-83}$ 40—83

ВЯТРЫ ВЯРТАЮЦЦА ДАМОЎ

ДЗЕ ХОДЗЯЦЬ БАСАНОЖ

Як гэта роднаму бору шанцуе:
полечку дождждык ля елак танцуе.
Мокнуць на лузе
лапкі грака.
Кошык лазовы,
на донцы рака.

Ад валтузні з ветрам ахрып
плот,
што малой мне
падставіў свой хіб,
хату і тату
бярог ад дажджу...

Што ж я са словаў
плот гараджу?

Ма́ю адвагу
зірнуць сабе ў вочы?
Жыць па-птушынаму,
а не па-воўчы?
Кладку пакласці —
сытых шкада.
Сыты, здаволены —
гэта ж бяда!

Простыя,
дужыя
з вёскі асілкі
пераселі на сенакасілкі,
болей не менцяць на досвітку кос
і не ратуюць вясковы мой лёс.

Там ахмялеў
ад багунніку вужык,
купіны сонца
падклаў ён пад вушы
і сакаўныя дурніцы, ажыны
ніжа
на гнуткі хвосцік
вужыны.

ЛЁС

Моўчкі зоры сышліся на веча,
аніякага знаку здаля.
Нам назначана, любы,
сустрэча:
век дваццаты,
планета Зямля.

Без твайго існавання —
руіна.
На высокім цярпенні згару.
Як пазнаць,
падказала краіна:
— Каго любіш?
— Люблю Беларусь.

Мы істоты адной —
дзве паловы.
Дзе ты —
ў слоце, у стыні, цяпле?
Не знайду —
увасоблюся ў словы.
Толькі словы на месцы цябе.

Урадлівую шчодрасць загона,
прамяністага неба блакіт
без цябе не прымаю.
Не згодна.
Без цябе
ўзнагарода —
нябыт.

* * *

На шырокім свеце
неспакойна.
З сэрцаў
крыніцы б'юць крыві.
Хіжыя
блукаюць здані войнаў.

Прада мной
душою не крыві.

Ты —
мая найбольшая знаходка.
Адчуваюся з табой
мацней.
Дакранешся —
прабяжыць дрыготка...

Не абманвай
кволую
мяне.

СІНІ КАМЕНЬ

Сын лесніка
дзяўчыну сустрэў
каля просекі.
Быў на дзяўчыне
каптанік з паркаліку просценькі.

Першая жменя суніц,
гаворка вачэй.
Слухаюць двое —
зязюля кувае званчэй.

— Што гэта ў бор пазглядаюць
журботныя вочы? —
бацька спытаў.—
Палясоўшчык —
пасынак воўчы.
Пойдзеш за ім,
не чакай ад радзіны прывету...

Кажа:
— У лесе
гняздзечка аўсянкі праверу,

Несла дзяўчына
паўз сонныя завадзі раскі
да запаветнай сцяжыны
надзею і ласку.

Несла па чэрвеньскім полі.
Каля рабінкі
бацька дачушку дагнаў
стрэлам тугім з карабінкі.

Выбег насустрач ляснік,
спяшаўся штосілы.
Там, дзе дагнаў яе стрэл,
спіць камень сіні.

Б'ецца з-пад каменя
чысты струменьчык вады.
З лесу ляснік
перанёс леснічоўку сюды.

Хата да хаты.
Замовы гаілі вякамі
комінаў дулы
засценка
з назвай такой —
Сіні Камень.

ХАДЫКА І ЖЫЛКА

Уладзіміры —
Хадыка і Жылка —
вы найраднейшыя мае браткі.
Заменяць гутарку вашы радкі.
Праз бездараж слова
віецца сцяжынка.

Дакранаюся,
як да рук мацеры,
як да прытульнай
з дзяцінства печы.
Не навучылася
шаптаць пацеры,
дык памалюся
на вашыя песні.

* * *

Колькі ў гісторыі
перад людзьмі віны!
Дваццаць другое чэрвеня
сорак першы год —
куляў шалёных
жудасны
умалот.
Падаў салдат —
не ведаў назвы вайны.

* * *

Даўно пара пасталець.
Духмяны хлеб на стале.
Ласка світальней хлеба.
Вочы мае і неба.

Між імі —
хмараў разгон
і хмары
тваіх валасоў.
І з незапомных часоў
звоніць вятрыска ў звон.

А ты далёка паехаў
ад сэрца свайго —
спарыша.
За тысячы гнуткіх рэхаў
цябе завяла душа.

Дарвецца,
куды захоча,
у свет бясконцы,
як век.
Твае неспакойныя вочы
глядзяць з-пад маіх павек.

ТАК СТАРТАВАЛІ

Так стартавалі,
як самалёты:
я — нецярплівы вецер,
і крыло — ты.

Так узляцелі
пад ясны золак.
Так прыглушыў
нястрымных сэрцаў
грукат.

Так верым
толькі ў моц
вясковых зёлак.
Гаруем аб нядолі
горкіх грушак.

ЛІДСКІ ЗАМАК

Дзе зліваецца рэчка празрыстая
Каменка
з невялічкай балотнай рачулкай
Лідзейкай,
ля падножжа змрочнага
Лідскага замка
праз гады
не пазнала сябе,
маладзенькай.

Як цяля,
ад вясковых адбіўшыся рук,
першы раз неўдалужна ступіла на брук,
перад будучымі пералётамі
апякла гарляк
з непрывычкі лёдамі.

У балотнай Лідзейцы
апырскваюць скроні
жаўрукі,
што ўпалі з-пад хмар.
Абмялілі ў рачулцы прадонне коні
крыжакоў і беглых татар.

Што ж спрадвеку тварылася
ў Лідскім замку?
Тут чужынец няпрошаны
грукаўся ў брамку.
Навакол рассяваючы беды,
вежы замка ўзарвалі шведы.

Пералётны хан Тахтамыш
начаваў, мурамі прыгрэты,
як мыш.
Хапала яды і сну яго войску,
покуль Вітаўт няўрымсны
не звёў іх на Ворсклу.

Сцены замка —
народу верныя служкі —
не лічылі смяротных страт,
як паставілі тут
салдаты Касцюшкі
васемнаццаць сваіх гармат.

Камяні не баяліся згубы
ад світальных дзён Гедыміна
да дзён, як фашысцкая міна
аб муры пакрышыла зубы.

Ад знадворку,
ад бруку і да скляпення
непарушна ў адзіным звяне ляглі
упрытык сотні тысяч каменняў,
паўтара мільёна дробных цаглін.

Тут мае прыгонныя продкі
«салідныя» мелі сабе заработкі.

Не цураліся продкі працы —
будавалі багатым палацы,
кармілі палацы хлебам.
Сон марыў самі́х
пад адкрытым небам.

Пад рыззём гадавалі долю-надзею,
вучылі плаваць сваю дзятву,
кідаючы з моста
ў рэчку Лідзею.
Лідзея цякла
праз балота ў Дзітву,
Дзітву прытуляў да грудзей
бацька Нёман,
разносіў па краі вясновы гоман.

ВАНДРОЎКА ПА ГАРОДНІ З УЛАДЗІМІРАМ КАРАТКЕВІЧАМ ВЯСНОЙ 1965

— Ці памятаеш,
як нас запрасіла гісторыя
і мы сустрэліся ранкам
каля замка Баторыя?

На нас не зірнулі сфінксы
Аўгуста Трэцяга з брамы.
Падышлі да руін,
прыселі
на скляпенняў строгія рамы.

Як быццам здалёк аднекуль,
з глыбінь таемных вякоў,
забіты ў семнаццатым веку,
апошні рыкае тур.

Глядзелі на левы бераг,
адтуль напор крыжакоў
спіхнуў плечуком каменным
у Нёман магутны мур.

У фарным касцёле апосталы
пяты век выступаюць на сходзе.
Каторы з раскрытай кнігай,
да цябе падобны, Валодзя.

...Тут Браніслаў Тарашкевіч
наіўныя добрыя вочы
сляпіў у турэмнай цалі,
запісваў нам правілы
беларускай граматыкі,
каб памылкі папраўлілі,
што натварылі, наспех
натуючы апаўночы
справы...

Ігнат Дварчанін,
другі беларускі пасол,
за езуіцкім мурам
прадаўжаў сваю сцежку вязня.
І Піліп Сямёнавіч Пестрак
па-блазенску з трыбуны лясне:
— У Гародню ездзіць люблю,
у турме тут карміў прусоў.

Ад вуліцы Каліноўскага —
чыстага бору струна.
Снуецца з Нёмана горад,
як ніткі з верацяна.

ЖЫЎ У ГАРОДНІ ЛЕКАР ГАЛЮН

З Вамі сустрэлася б часам
у ціхім завулку,
лекар бясплатны,
які лекаваў у прытулку.

Лекар Галюн.
Мы тут бегаем жвава
наўскач.
Тлум — дасканалы артыст,
знікнуў глядач.

Зранку заводжуся,
нібыта з ключыкам цацка,
лыпаю вейкамі,
покуль не выйдзе завод,—
я ці змагла б
задарма
ўзапар колькі год
дзеткам чужым
у галодныя сэрцы ўглядацца.

Як Вы збалела ўвайшлі
ў адкрытыя вочы,
раннім паветрам дыхнуўшы
наспех спярша?
Ведалі сродак
супраць бяспраўнай ночы.
Птах над зялёнай Гародняй —
Ваша душа.

ЦЕНЯМ КАСЦЮШКІ [1]

Цень Марачоўшчынскай [2]
даўняй таполі
ценем Касцюшкі
вандруе па полі.

На ўсходзе сонца
лагодна пакратае
прытулак сноў спрадвечных
у Кракаве.

Перад заходам
ціхенька ўзлезе
на дольны камень амшэлы
ў Залессі.

Гаючаю засенню
спыніцца ўдзень.

Дзе нарадзіўся,
блукае цень.

---

[1] У Залессі, на радзіме Агінскага, на камені высечаны словы «Ценям Касцюшкі»

[2] Ад сядзібы Касцюшкі засталася толькі таполя.

Дзе зброяй люд бараніў
ад бяды,
перад жывымі
крочыць заўжды.

* * *

На маладой планеце многа дзіў
тварылася, а ты мяне збудзіў,
каб азірнулася знутры вакол:
рачулак чыстых
пульсавалі венкі,
вятох рассейваў зоры,
бы [redacted] сявенькі...
Радкі цыбулі...
Радочкі сёл...

На золаку гарачая імгла.
Дымы ўставалі ў вёсачках
зашчыльна.
Дамоў вятры вярталіся.
Жанчына
тут разгубіцца акурат магла.

І камень цвіў,
і папаратнік цвіў,
і кавалі кавáлі,
пелі соўкі.
Між зор — ані альтанкі,
ані схоўкі...
Ісці назад?
Які святы наіў!

Любоў мая, не патушы агню.
Няхай пяюць тваіх настрояў слонкі!
Мы дабяжым да сэрцаў.
Мы не зломкі.
І нам няма звароту ў мітусню.

КАВАЛЁК

Як вясна вярнулася здалёк
ў маўклівы куток вясковы,
мой сярэбраны кавалёк
абяцаў мне выкаваць падковы.

Завіхаўся кавалёк,
не корпаўся.
Рэха сакатала ў свет няблізкі.
Галкі ў лужыне купаліся
ў Копысе.
Каля Нёмана дрыжэлі пліскі.

Я прасіла шчыра:
— Мой нялоўкі!
Радасны, пацешны, гаваркі!
Выкуй мне блакітныя падкоўкі,
каб заззялі,
нібы дзве ракі.

Як іду зялёнаю мяжою,
свет вачэй не зводзіў каб,
а ты
проста палюбі мяне душою
моцна, патаемна, назаўжды.

Малаточкам
ды па накаваленцы
грукае ад серады да пятніцы.
Грукае суботай і нядзеляй.
Надта адмысловы ўзор зацеяў.

Мусіць,
кавалёк перастараўся.
Пошчак па бярэзніку ад груку.
Ці падкоўка пстрыкнула на ясень?
Ці падковы цокнулі па бруку?

— Як жа, падкажы,
няўдачу выправіць? —
ён слязіны сцалаваў са шчок.
— Як не ўмееш ты
падкоўкі выкаваць,
выкуй мне свой ясны двайнічок.

* * *

Статкі белых аблачын
з неба скінулі цень,
але радасці маёй не ўраклі.
Светлай радасцю маёй
сагрэўся белы дзень,
весялей і аблачыны паплылі —
на паўсажня хутчэй за вецер,
зачапляючыся ценем за вецце.

Борам плылі —
пацямнелі ад бору,
полем плылі —
напаілі разору.
Радасць маю аддалі збажыне.
Стала ўдвая радасней мне.

Зразумелі мой настрой
асака і рагоз,
так наструніліся ўвысь
аж да ясных нябёс.

Узляцелі б за аблокі
і рагоз, і асака,
закранулі б там высокі
перапеў жаўрука.

ЖУРНАЛІСТ КІРКЕВІЧ

Яго друкавалі газеты.
Газеты жывуць толькі дзень.
Зрываў з мінуўшчыны цень.
Шукаў старыя легенды.

Грэў парасткі вершаў,
лісты.
Распагоджваў світанак імглісты.

Можа, скептыкі нават кпілі:
— Ахвота ж купацца ў пыле
архіваў,
праблемы нялёгкія
ўзнімаць —
збалелыя лёгкія!

Ездзіў, бегаў і лётаў —
у войны,
у цемень гротаў.

Друкаваўся ў «Гродзенскай праўдзе»,
дазвання ў гушчэчы падзей.
Газета ўмірае праз дзень.
— Пераходзіць у думку,
браце!

Дапрацоўваў сваё пісáнне
ў звышнаселенай цішыні
калідора бальнічнага.
— Саня!
У архівы табе — ні-ні!

У адказ усміхаўся чыста:
— Напішу «там» хроніку пекла.
Перад праўдай адной
слаўся лістам,
аж пакуль пяро не аслепла.

Прынямонне кнігаўка выпіла.
Разам з роднымі свет патужыў.
Гаравала газета сціпла.
Тут радком лішні дзень пажыў.

Адпачне між людзей смяротных
у Гародні.
Пешай хады
дзвесце вёрст да Дзяляціч родных,
дзе над Нёмнам спяць дзяды.

Ля падножжа славутых вежаў
сталіцы Вялікага княства
Літоўскага
ў шэпце вершаў
лісткамі
пад музыку птаства
у густой вечаровай смузе
спее плод яго працы —
музей —
Адаму,
тутэйшаму родам,
паэту славянскіх народаў.

* * *

Твая сяброўка —
дарога —
гула ў разгойданым голлі,
грушай даўчэла ў горле.

Чаму я глянула
строга?

Прайшла пацалункаў аскома,
з хлопцаў даўно не кпіла.

Знячэўку глянуўшы міла,
ахаладзіў, як Нёман.

Пабег да Шчыбы,
да Шчары,
як чэрвеньскі вецер вясёлы,
па баравым абшары...

Сябры твайго лёсу —
колы.

ЯК ВЯРНУЦЦА ДАХАТЫ

Так далёка занеслі ногі.
Як вярнуцца дахаты?
У сустрэчных спытаю дарогі.
Кожны справай заняты.

Як вярнуцца дахаты?
Спытаю ў памяці,
сноў.
А навошта? —
заспрэчыць памяць.
Каб на золку з хаты ізноў?

Як вярнуцца дахаты,
не ведаеш,
дуб расахаты?

Калі ты не баішся страху,
пацямнелае сонейка даху
можна згледзець
з майго макуша...
Ад высі ў пятках душа.

Як вярнуцца дахаты,
дзе сарока цікуе з дзічкі,

каля прызбы цвітуць чаравічкі
ў суладдзі кропу і мяты?

Там кудахтаюць куры на седале.
Там пра долю матуля ведае.
Там на вербніцу,
нібы вербачка,
распушылася маё сэрдачка.

АШМЯНКА

З краямі поўнымі,
як шклянка,
лагоднай змейкаю
Ашмянка
градой Ашмянскаю
цячэ...
А нехта
знік з маіх вачэй.

Чытаю кнігаўку,
бы кніжку.
Ашмянку
папракаю крышку,
што,
рассяваная ў прасторы,
здаецца
дзікаю,
пустою.

Стракаты конь жальбу скубе
з яснотай,
яснаю да болю:
лепш нешчаслівай быць
з табою,
чым нешчаслівай
без цябе.

У ГАЛЬШАНАХ

Па летапіснай рэчцы Карабель
не плавае вялікі карабель.
Відаць,
і мы тут пасядзім на мелі.
Смуга пагоркаў.
Напрадзём кудзелі.

Палезлі зранку
на крутую,
ды не на тую горку
мы з нашым Сашам...
Не аб гэтым
пачалі гаворку,
ці ў хвалях летапісных Карабля
калісьці мылі ногі караля.

Калошы з Сашам
не падкашам —
я расу люблю,
ты адчуваеш тут сябе —
кум каралю.

Туга жураўкаў і буслоў
шчыміць нам вельмі,
Саша.
Але мая засуха слоў
бядой не стане нашай.

Замала шчырасці зязюль,
рашучасці, пашаны.
Але як смела адусюль
бягуць шляхі ў Гальшаны!

Нам не хапае спёкі жытняй,
на нагах залоз.
Хіба на плошчы старажытнай
вырашаць наш лёс?

ГАНУЛЯ

Паміж платоў і вербаў Гудагая
Ганулял вуліцу перабягае,
як птушанятка, на адной назе...
— Ці ёсць у Вас што даўняе...
ў музей?

У пыле на гарышчы гаспадарку
агледзела і з седала «марнарку»
ў бабулі выцыганіла...

І танна
«свайго сукна» бурнос
купіла Ганна.

Калі ж назад па вуліцы вярталася,
то гаспадынька кожная пыталася:
— Мо трэба Вам абрусак ці вярмо?
— А бёрды мы ў прыдачу аддамо.

— А вось, што лён часаць,
густая шчотка.
І сырадоем пачастуе цётка.
І за Ганулляй хлопчыкі чародкай.
І падалася вуліца кароткай.

Крылатых броваў прыўзніме дужкі:
— Якія ў Вас прыгожыя нясушкі!
Як не шкада ад кожнай па яечку,—
сябры пераплываюць Вашу рэчку...

На звонкай маладой высокай хвалі
таргуецца Гануля, шчыра хваліць
жаночы талент вёскі Гудагай.

Ганулі, сонейка, дапамагай!

ЗЯЗЮЛІНЫ ЗЁЛКІ

Чаму ты, зязюля,
не гайдаеш калыскі?
Падкідаеш яечкі
ў гушкалку плiскi.
Гэтулькі ў лесе
расце тваiх кветак,
хопіць,
каб імі
прыбраць тваіх дзетак.

На сырых узболатках
чаруе цвет
зязюлін светнік або гарыцвет.
Усцеле калыску
зязюлін лён.
Зязюлін ключык адчыніць весніцы
малым пасланцам
чароўнай вясніцы,
пальецца ў барок
пчаліны звон.

Зязюліны панчошкі
на лапках у пчол,
пуховыя і з мядовым пахам.
Блакітныя,
беляцца навакол
зязюліны ручнікі
пад блакітным дахам.

АСТРЫНА

Як запавет, небакрай.
Перысты след руна.
Птушак узбуджаны грай
іграе ля Астрына.

Ружай цвіў малачай.
Гулкі, як звон, званец.
Церпкі ручай,
як чай,
з хмелю яго вянец.

Водар любові...
Чаму
смачна дымелі дымы?
Там закрывалі карчму,
як згаладаемся мы.

Але даўжэў няўзнак
наш малады цяняк,
нацягнуты, як струна,
на вулачкі Астрына.

ПЕРАКАЗ

Мяне вучылі цёткі:
— Чаго ты хмурыш броўкі?
Пакрыўдзілі?
А ўсё-ткі
не бегай да сяброўкі.
Паплач паціху з горачка —
і божа барані!
Яна ж табе так горача
клялася ў дабрыні.

За непагаддзю, слотай
сонейкавы выгляд.
З любой непамыслоты
прыдумаецца выхад.
Пакуль не прыйдзе свяцейка
ў душу,
пабудзь здаля...

Даруй,
мая прыяцелька,
ім веры не дала.

Няпраўда так балела,
што і душой згалела,
скранула словы-авадні.

Няпраўду лечаць
толькі дні.

* * *

Працярэбліваецца
разоркамі вузенькімі —
ад козытаў каласоў
не бароніць шыю сарочка.
Мерацъ сваё шчасце вусікамі
і бародавачкамі гурочка.

На басэтлях гарбузоў,
што на плоце павіслі,
браць басовыя ноты.
Захмялець ад костачкі
спелай вішні.
Усміхацца прадонню ясноты.

Са светлай галавы,
як ліпнёвае сонца,
сакаўное цёплае слоўца.
А яшчэ не выспалася галава,
пабягу,
каб Нёман пацалаваў.

А каля нашай
на хвасце сарочыным хаткі

певень пасе па аўсе курапаткі.
Каля гары —
саламянага стога —
сонейка ловіць
зайчыка залатога.

А мы з сястрой матуліну слязу
страсём з душы на сухую лазу.

Журавель загасцінскай студні
крылаты.
На манарцы Нёмна
бору зялёныя латы.
Пад паветкай неба
грому вясёлы рогат.

У людскі вадаспад —
з бацькавага парога.

НЕЧАГА

Нечага,
чысцей галавенькі-жывічкі,
ад сутоння да сонцаўставання
нечага шукаючы,
прамачыла чаравічкі.
А чаго —
не ўяўляю дазвання.

Каля прызбы цвіце гардавіца —
высокая і ружовая.
Шчарбатае церла
відук перажоўвае.
Сумота ў вачах дваіцца.

Як свежай вясны,
такой навізны!

Пад ранняй зарой
будан навясны.
На мяжы здзіўлення
і захаплення
нечага,
як пастава аленя.

Ані святочнасці, ні навіны.
Дык уцякайма з табою адны
поплавам
хмарам наперарэз
у векавечны загадкавы лес.
Да падвячорка схаваемся ў спла́хнумы.
Грэемся на сукаватай калодзе.
З ціхага лесу
нікуды не пойдзем.
Спешка, згрызоты —
каб яны спрахнулі!
Моўчкі паслухаем тут
канапельку.
Што кідаць словы ў кут,
нібы ў пельку.
Хай самалёты варочаюць глыбы
неба, аж нема лыпаюць шыбы
не абагрэтай суседчынай хаты,
дзе пасяліўся конік стракаты.
Шчодрых дарункаў
лета не выдасць,
то падмацуем сваю працавітасць.
Не працавітым —
капейка цана.
Вызначыць сутнасць праца адна.

АБНІМАЮЦЬ РУКІ БЕЛАРУСЬ

ДНЯПРО Ў ЛЯЎКАХ

Крутая сцежка
ў папаратнік пала.
Да плыннай хвалі
песняй даляцелі,
каб акунуцца.
Дняпро — Купала,
Іван Дамінікавіч Луцэвіч.

Дняпро ў Ляўках
на правы бераг
рвецца,
узбураны,
на шыр праз буралом.

Дняпро —
бяскрайняе Купалы сэрца,
замерана Купалавым пяром.

Гарачае Купалава крыло
прасторы кроіць,
праклаўшы брод
з Ляўкоў да чалавецтва,
у народ.
Пад небам нашу думку зберагло.

Плыве Купала —
душа наросхрыст.
Глыні любові з неба-гладыша.
З табою мы асуджаны на ростань.
Дняпро.
Купала.
Мы.
Адна душа.

ТРЫ ЖУРАЎКІ

Самотныя тры жураўкі
пасярод спалавелай атаўкі
пілі сырадой раўка
ля вёскі Ярылаўка.

Гарлякі, як жалейкі, пілі.
Крыламі ўзбівалі палі,
як падушку ўзбівае маці.
Спінка далечы шэрай масці
над праёмам нябёс, над пожняй,
над бязмерам даліны парожняй.

Таямніча.
Адчужана.

Родна.
Мімалётна і незваротна.

Бегчы згэтуль, карку на злом,
ці схавацца пад шэрым крылом?

Беларусі камяк даўкі.
Не прайшла юнацкая спазма!
Шыя нівы.
Ссівелая пасма
крылаў сажалкі...
Тры жураўкі.

СЛОВА

Разбіваецца слова
аб прастору,
як пташка:
пранік, церніца, прасніца,
матавіла, барташка,
апалушкі, пярэтычкі,
дылі, білы, сявенькі...

Колькі слоў паўмірала —
бабулек сівенькіх.

Над нябытам — драсён,
васілёк лугавы.
Толькі пчолы прадоўжаць
існення мароку
ў шчырай суполцы непрымятай травы
над спрадвечным прадоннем
цішы і змроку...

Можа, словы ўзышлі
на няўстойлівым грунце?

Нават дробнае слоўца
эпоху вястуе.

Швагер добра, зычліва
за чаркай жартуе:
— Ці забылася ты
старадаўняе —
брунцік [1]?

ДРУКАРЫ

Нашы продкі,
паважна гамонячы,
жыта дбайна сеялі тут,
дзе Кузьма і Лукаш
Мамонічы
друкавалі Літоўскі Статут.

Абрамлялі яго ў пазалоту,
быў заказ у друкарні пільны,—
друкары высокага лёту —
скарбны княства
і бурмістр Вільні.

Канцлеру княства
Сапегу
на чысцюткім аркушы снегу
паказваў шрыфты-абновы
гравёр Грынь Івановіч.

Справу мудрых продкаў
пачэсна
прадаўжаў сын Кузьмы
Лявон.

---

[1] Драўляны гузік — *стар. бел.*

З цэлым краем думаць сумесна —
сеяць зерні слоў
на загон.

Яшчэ не прачнуліся хлопцы,
што будуць жорстка вучыць.
Пакуль мяне школіць спахопяцца,
баюся ваўкоў і ваўчыц.

НА ЗЯМЛІ ПРАДЗЕДАЎ

Але з намі што можа стацца,
акрамя таго, што павінна,
у закутку, дзе мох, баравіна
легендарны слядамі паўстанцаў,
на зямлі, плугамі ўзаранай,
пераплеценай рэчкамі шчодра?
Гэта з Людвіка Нарбута ранаў
напаілася ціхая Котра.

Мілавіды, Дубічы, Свіслач,
дзе расплата хмарай навісла.
Пупавінка зямлі — Якушоўка,
тут зрабіў хлапчук першы крок.
На бяспраўнасць узвёў курок.
Узбраеннем была дубальтоўка,
вілы, цэп,
сякера і склеп.

Сірата, пасталеў ранавата,
заступіцца за бедных гатоў.

Ён прыйшоў у Гародню да брата,
тут сустрэў атрады братоў.

Каліноўскага крылы — радкі
палымянай «Мужыцкай праўды»
далятаці ў глухія куткі
і выводзілі ў бой атрады.

Шматпакутная наша зямля
спачувала ім, як магла.
Сосны гонкія за Азёрамі
абступілі балота Святое,

каб не выдаць тайну пастою
касінераў Лянкевіча. Зорамі
барвавелі паўстанцаў сляды,
каб вярнулася сонца сюды.

Сірацелі пясчаныя ўзлескі.
Серакоўскі, Здановіч, Далеўскі,—
мала вас, каб змагацца з катамі.
Многа вас саслалі на катаргу.

Хто з паўстанцаў уцёк з астрога,
не хаваліся па бярлогах,—
суцяшалі іх смутак гарматы,
супакойвалі барыкады.

Мураўёва падсобнікі з лаянкай
катавалі люд без прысуду,
а «Мужыцкая праўда» маланкай
свяціла бяспраўднаму люду.

Заклікаў Каліноўскі з пятлі:
— Мой народзе! Вочы пратры!

АРХЕОЛАГ

Амаль сялянская доля.
— На цэлае лета прапаў?
— Толькі прыехаў з «поля»...
Улетку ў «полі» капаў.

Вярнуўся ў запыленай куртачцы,
а ў башлыку на выгодзе,
як ракі ў кашы, курчацца
і шамацяць стагоддзі.

Абступіць яго чародка
дапытлівых хлапчукоў,
ён пэндзлікам, потым шчоткай
змятае пясок з чарапкоў.

Што яму ноччу сніцца —
жуковіна, завушніца,
хацінаў сляпых камяні,
што зніклі ў зыркім агні?

Дзівосны занятак які —
ісці ў адваротным напрамку,
местам дарыць па за́мку,
дарыць гарадзішчам вякі!

ЗАМАРАЗКІ

Падковы коней,
бы пячаткі,
на заінелай руні
скрозь.
На кожны парастак
мароз надзеў
бялюткія пальчаткі.

МІХАЛІШКІ

Міхалішкі!
Падзей далёкіх гора
у лепцы з мармуру
пахаладзела.
А мне баліць
маё жывое цела,
бо я бяду сваю
сустрэла ўчора.

Усёй да дна не выпіла бяды я.
А пацалункамі —
не наталіцца.
І так баляць мне рукі маладыя,
няма яго,
каб моцна прытуліцца.

Міхалішкі!
Усё ў мінулым тут:
і тры з паловаю вякі пакут
прыглушаны. Мінуламу лягчэй.
Зніміце камень з маіх плячэй!

СТАТКІ

— Ужо на прасторы цёмна.
Куды бяжыш без аглядкі?
— Гізуюць мае статкі,
хвалі сівога Нёмна.

— Цябе ваўкі не нагналі
праз шэры бор нацянькі?
— Шукаю Нёмана хвалі —
з крутымі рагамі быкі.

У БІСКУПЦАХ

Лёс закінуў мяне на кругі,
дзе пад месяцам дрэмле калоссе.
Чым валодаю, тут пачалося —
процьма шчаснасці,
бездань тугі.

Вось іду па шырокай шашы,
а раскрылена сэрца,
як птушка.
Ля калочка пасецца цялушка,
мой знаёмы валун пры мяжы.

Прытуліўшыся шчыра, прысядзем.
Косіць Ядзя атаву ў лагу.
— Памагай табе божанька, Ядзя!
Я з ахвотай бы, ды не магу.

Быў мой бацька трывалы мужчына,
мог за лета лугі пакасіць,
ды мяне і бяда не навучыла
ні касіць, ані ласкі прасіць.

Мне і ў горадзе хораша з вамі,
у хусцінах жанчыны,
жніўё.
Працы круг, акаймован лясамі,—
маладое багацце маё.

Вымяраю па біскупскай мерцы
час заўзятасці,
святасці час.
Змарнавала б у горадзе сэрца,
каб яно не лунала між вас.

ПРЫЛЁТ БУСЛОЎ

Наўздагонкі:
— Холадна!
Абуйся!
— Не!
Пагрэю лысінку
грудка.

Прыляцеў з-за мора
верны бусел
дваццаць пятага сакавіка.

Варажу —
не заплятаю косаў,
на суровы кужаль
не гляджу.
На ўраджай арэхаў
у нябёсаў,
як у таты грош,
прашу дажджу.

Не падпальвае матуля ў печы,
коўдру ніў падпальваюць —
салому.
Бралася на золак —
з буралому
вылез нехта буры,
як старэча.

Каб пасля ўхіліцца
беспрытулля,
птушка, віць гнядзечка
перастань.
Кажуць, што звіла гняздо зязюля
ў гэты дзень —
кукуе без гнязда.

Прагнецца вясновага здарэння,
сэрца аж самлела ад чакання.

Нібы сонейка,
сястрыца Рэня
нарадзілася на звяставанне.

Хочацца ўчапіцца
ветру ў грыву,
каб імчацца ў свет —
абы-куды...
Тварам у прыпол радзімы —
ніву...
Прадвясновы ранак малады.

НАІЎНАСЦЬ

Ходзіць сталасць
без хітрыкаў?
Не...
Ад нясталасці,
як ад граду,
уцякаю —
яна ўва мне
і няпраўду
прымае за праўду.

Думкі мае паляцелі
за летам у вырай.
Між рэбраў мастоў
таххае Нёман выдрай.

Цемра — на шлях.
Спудзіла цемру-птаху.

Размова з людзьмі
ад размовы з сабой
адцягнула б увагу.

У галаве — крушэнне,
у галаве — галалёд.
Некалі тата сказаў бы,
куды мне падацца:
ці ўбок адкласці задачку,
на саначках пакатацца,
ці пашукаць рашэння
ноч навылёт...

Некалі Нёман
прарочыў хады-дарогі.
Мог быць адказам камень,
што скінула круча пад ногі,—
нават не спудзіў думак,
іклы драпежна шчэраць.

Як мне цяпер?
Куды?
Пачаць спачатку яшчэ раз?

* * *

Паэткам трэба зведаць
многа болю.
Ты шчодры —
маю ад цябе паталю.
Гадую боль
у покуце пад столлю.

Запоўніў болем
да краёчкаў сэрца,

нібы яно кляновае вядзерца,
нібыта ў сэрцы
дубова дзенца...

Баляць мне
маладыя нашы словы.
Баліць нязбытнасць
юнацкіх мрояў.
Баліць душа,
што ты, белагаловы,
такі высокі,
знікнуў за гарою.

ЧУЖОЕ ВЯСЕЛЛЕ

Чужое вяселле —
вясковым танцорам пацеха.
Пераапранаецца свет,
увачавідкі сыцее.
На кані заязджае ў хату.
Здае ўсе клопаты
свату.

Чужое вяселле!
Гармонік сцягне ўначы
з пасцелі.
Сярод пахмелля —
галодны — скачы.

Лаві вачамі
выпадковых воплескаў град.
Выпадковаю роляй
цябе надзеліць абрад.

Твае баяры-сваты
з шаластунамі з-за мора

не прыехалі на вараных.
У пляткарак няма размовы,
аб табе не гудуць
камарыкі на басэтлях.

Кавалера,
з кім скачаш полечкі
на чужых вяселлях,
у такт адгукаешся
на тахканне бубна-сэрца,
пазнаеш па дыханні
ў таямнічых сенцах.

Не чакаеш на сцежцы,
якая вядзе праз грады
ў свет насміхання,
маўчання
і здрады,—
як на тым вяселлі,
староннай радасці рады?

* * *

Я за статкам
па няблізкім полі
і за гэтым
і за тым ішла.
Мы з табой не ўбачымся ніколі,
мы з табой сустрэнемся пасля.

Вецер на сівым папары летам
валасы твае,
як лён, паслаў.
Мы з табой убачымся за светам.
Мы з табой сустрэнемся пасля.

Будуць прадчувальна
нашы мацеркі
бедаваць.
Твая па мне ўздыхне.
Мы рассыпаліся, нібы пацеркі,
зноўку ў супрацьлеглай старане.

Патаемна па табе смылець
сэрцу,—
хто не дасць такога права?
...Як мяне не будзе,
ты паедзь за гасцінец
і звярні направа.

Тут грудочак ціхага прыпыну,
шчырага вяртання ў забыццё.
Татачка, нашто мяне пакінуў
на такое светлае жыццё?

Люд вакол прыветлівы, харошы.
Многа буду цешыцца яшчэ.
Прытуляюся да агароджы —
не прывыкну без тваіх плячэй.

МЕСЯЦ

Пра малады жаночы сорам
успомню —
абальюся варам.
Яскравы месяц па-над борам
глядзіць тваім вясёлым тварам.

Над стромай цішаю нямой
мне з неба свеціць
месяц мой.

Іду ў халоднае прадонне —
спяшаюся за рэчкай Быстраю.
Маё цярпенне ў рэчцы ўтоне.
Скажы ты:
— Я масточак выстраю!

У спачуванне
рэчкі Простай.
Мяне лукой абніме Томба —
слязіна, праца,
тлум і стома.
А ты падоўжыш нашуростань.

Паспачувае мне Граўжанка:
— З якой ты вёскі,
гараджанка?
На чарацінцы каля Грыўды
да сонейка зайграю з крыўды.

Дубы магутнымі рыўкамі
нахабна цягнуцца да зорак,
каструбаватымі рукамі
абняўшы сцішаны прыгорак.

А патаемны змрок маўклівы
пытае: хто я?
З кім я?
Дзе я?

Вясёлы месячык зычлівы
смяецца, вабіць
і не грэе.

Часам вечар прыйдзе ясназоры,
супакойвае Данусю-рыбку:
гушкалася сонейка ў прасторы,
незнарок заблыталася ў шыбку.

Казытнуў шчаку праменьчык шчыры
і пабег за гумны, за хлявы.
Не было ніякага хлапчыны,
нічыёй вясёлай галавы.

Нарэшце выспелі брусніцы —
лясных выжарын завушніцы.
Збіраю завушніцаў гронкі,
звіняць званочкі
ў посуд звонкі.

Звіняць,
падскокваюць аб дзенца.
Забытая...
Куды падзецца?

А дзятлік спешліва дзяўбе
дупло — і сховішча
і посуд.
А я прыдумваю не помсту —
як прытуліцца да цябе.

Чаму б табе хоць не прысніцца
між спелых знічак-завушніцаў,
дзе дацвітае верас, мятлік,—
не мой
таксама ўвішны
дзятлік?

У летуценнях
вёсны надта сонечныя.
Наяве
вёсны абагрэты сончыкамі,
грамамі
і таўкачыкамі польнымі,
чаканнем радасці —
канікуламі школьнымі.

А хто быў ты?
Кім я была —
не помніцца...
Збавіцелькай тваёй?
Была палонніца.

Загадак многа
пад цыганскім сонцам —
так месяц называецца,—
на моцным
сіберным ветры...
Вечар ці світанне?

Далёка захапленне
ад кахання?

Астудзіць вусны май —
каму паскардзіцца?
Няўжо адно на людзях
праўда праўдзіцца?

ВЫПАЎ СНЕГ

Не паланіла
малойца
ў кватэры
ні бляскам вока,

ні смакам вячэры,
спрадвечным сродкам —
прысухай, варажбой,
мясцкомам,
ананімкаю,
кляцьбой.

...Зарэла.
Выпаў снег.
Па снежнай белі
паехаў.
Выстыў след.
Сляды пабеглі.
Лёс-коннік
зацугляў
вятры ў дарогу.
Званкі крыніц
замовілі
знямогу.
Здарожанасць
дашчэнту ласку зжэрла.

Ты — ува мне,
а я ў табе
памерла.

ГОРКІ

За маем-небакраем
горад Горкі,
куды студэнты ходзяць на вячоркі.
На палатніне возера
абраз
красуні, аб якой казаў Тарас
з Парнаса.
Сцерагуць яго бярозы.

Знаёмы барэльеф
з квадрата бронзы
жалобай асвяціў бібліятэку [1].
Карцела з кніг
фашыстам паглуміцца.
Ён фаліянты ратаваў ад здзеку.
З вайны прывёз,
паставіў на паліцы.

Там ёсць дэндрарый.
Між дрэў нянаскіх,
дрэў чарадзейных,
ведама, парнаскіх,
Юпітэр з Вестай скачуць,
як даўней.

Там Пуцявішча
спачувае мне...

ПЫТАННЕ І АДКАЗ

— Вашы яцвяжскія вочы
рассейваюць водбліск прарочы,
баяцца толькі ўдовінай ночы,
а той,
хто свет замарочыў
калісьці,
даўно...
Аднойчы,
хто ў прысак за Вамі
скочыў,
прад Вамі

---

[1] Былы загадчык бібліятэкі Горацкай акадэміі Дзям'ян Раманавіч Новікаў знайшоў свае кнігі ў Германіі ў канцы вайны і прывёз іх назад, у Горкі.

на вечны спачын,—
не ведаў ён іншых жанчын?

— Ды калі б з і х
якую адну
сюды прыцягнуў
парог яго хаты,
расцалавала б яе.
Быў ён вартым,
калі не адной мне
сэрца крануў.

ДАЧЦЭ

Сцяжынай
між нябёс,
кастроў
і крыг
ідзі,
мая дачушка,
ганаровай!
Свяціся
на вачах
зямлі суровай
такой жа,
нібыта ў вачах маіх.

ШТРЫХІ СПРАДВЕЧНАГА

Алесі Чарняўскай

Сялянская хата.
Гасцінец не збіты.
Цвікамі дажджынак
прыбіта кастрыца.

Страха саламяная,
вогнішча бытта,
вандроўнікам кажа:
— Вы брат і сястрыца?

У хаце жанчына
вазьмі ды ўрані:
— Шукайце паўсюль
сардэчнай радні!

Людзей прывучалі
ў сялянскай хаціне
да хлеба і солі,
нішчымнага духу
пад музыку сіверу,
пад замятуху...
Шчырэюць размовы
на шарай гадзіне.

Спрадвечнай
сястрынскай любові пачынкі.
Чарнявае прозвішча
светлай дзяўчынкі.
Бялявыя скроні
чарнявага таты.
Спрадвечныя сцежкі
ад хаты да хаты.

* * *

Прад навальніцай радасці не кленчу,
не слухаю развагі галасоў,
сукаю думкі ранкам і падвечар,
як серабро з кудзелі валасоў.

Або сапу, як стылая зіма,
штоноч пытаюся ў начнога неба:
чаму аб тым тужу, каго няма,
а хто заблізка, таго не трэба.

Ты сена б'еш у ёмкія пласты?
Як гром, свавольна льецца лівень смеху.
З твайго кутка не дакаціцца рэху
за трыста дзевяноста тры вярсты.

...Настрой злінялым вераб'ём са стромы
вясновай лужыны зрабіў нырца.
Няма калі дамоў забегчы —
Нёман
спяшае да найглыбшага канца.

І льецца воблакам светлагаловым
у два жывыя вадаспады рук,—
так неабходна пачуццё над словам,
цяпло вясны, каб заспяваў жаўрук.

СТРАТА

Зайшлі за небакрай бяды абдымкі.
Гляджу я на цябе,
як на абраз,
нібыта бачу апошні раз...
Трымацца трэба,
не шукаць падтрымкі.

Трымацца, як трымаецца скала,
якую дзіка ўспененыя хвалі
стагоддзямі адчайна падбівалі,—
скала іх вытрымкай перамагла.

Збянтэжанае мора спыніць бег...
Як быццам засароміцца сябе.

Я — не скала.
Чым крыўдаваць, схілюся...
Апошні раз на вочы памалюся.

Мы развіталіся, каб свет нас бачыў.
Вядзе мяне паціху між людзей
мой кожны дзень,
нібы апошні дзень...

Шукаць, каб ашукаць?
Ды, лепей страчу.

* * *

Да цябе,
як голлечка да сонца.
Горача малюся на зару.
Вусны зацалуй мае да донца.
Пакахаю,
восенню памру.

Нібы птушка,
як пчала на кветках.
Ты да крэсу.
Небыццё — наш крэс.
Ветрык з нівы
ў шэранькіх шкарпэтках
да мяне праз фортачку залез.

Зруйнаваў душы маёй пагоду,
збунтаваў спакой,
пазбавіў сну.
Сын усходу і дачка заходу,
паміж сэрцаў —
Беларусь адну.

Разам да апошняга дыхання
ў ельніку,
на сонечнай мяжы.
Песні — дзеткі нашага кахання —
на яе прасторах будуць жыць.

Песні — дзеткі,
словы — нашы ўнукі.
Спеў чароўны я не разбуру.
Да цябе працягваю я рукі —
абнімаюць рукі Беларусь.

Роднае празрыстае паветра
аж трымціць у целе і ўваччу.
Захварэлі безнадзейна светла.
Я дык папраўляцца не хачу.

* * *

Ды паддалася я ўгаворам —
возеру і зорам,
і андаракам белакорым
бяроз,—
аж думаць сорам.

КРЫЧАЎ

І садралі скуры са звяроў,
нацягнулі на маіх сяброў.
У дзяцей і матак на вачах
ганчакі загрызлі Карпача.

Ставілі крыжы на раздарожжы.
Хто канаў,— таго тапілі ў Сожы.

На рацэ затор крывавых крыг.
Сож разліўся ад сяброў маіх.

Вешалі за рэбры на крукі.
Заганялі, змочаныя ў серцы,
пад пазногці чорныя пруткі
і падпальвалі — мы грэлі сэрцы
змучанай няпраўдаю зямлі.
Нас знішчалі.
Знішчыць не змаглі.

«Пакараў» народ мяне па-свойску —
растварыцца ў ім, а я не з воску.

І бабулі ўнукаў так вучылі:
— Як цябе спытаюць: бачыў, можа?
Ты адказвай: дзед і я — Вашчылы.
Тут Вашчыл, як рыбы ў тонях Сожа.

І дагэтуль мне не здрадзіў Крычаў.
— Ва-сі-лёк! Ва-шчыл-ка! — маці кліча.

«БАНАНЫ»

У тутэйшых краўчых
крой звычайны, заганны.
Я пашыю сама
нагавіцы-«бананы».

Палатна прабабулі
захаваўся сувой.
Нагавіцы пафарбую
ў фарбе лугавой.

Акуну таямніча
у мядзведзевым вушку,

а пасля намачу
ў балотцы ў рудзе.
Чысценька прапалашчу
ў крынічнай вадзе,
а сушыць нагавіцы
схаваю пад дзяружку,
каб не ўкралі фасону
спрытныя маладзіцы.

Адпрасую.
Да скону
не парвеш нагавіцы.

ВУСНЫ

Тваіх
маёвых вуснаў
цаціва
з маёвымі суніцамі
ў хаўрусе.

Ты
мог бы імі
зацалаваць
усіх жанчын вясновай Беларусі.

Відаць,
праз вусны
на той свет збяруся,—
ад хмельных вуснаў —
уяўленне раю...

Я іх у іншай
не адбіраю.
Я проста паміраю.
Паміраю.

БАРБАРА [1]

Як там было папраўдзе
з прыгожай Барбарай?
Наваліліся на закаханых
зайздроснікі хмарай:
і кашталян Вільні
Рыгор Вяршыла,
і ваяводу Кракава
помста разварушыла,—
ад усмешкі жанчыны прыгожай
палітыка зблытацца можа!

Нечуваны на свеце выпадак —
сам князь і кароль
палюбіў і мужчынскае слова
стрымаў перад ёй.
Атруцілі Барбару,
ці так даканаў яе боль?
Не пад сілу змаганне
за край непрыручаны свой
у шаснаццатым веку...

Праз адно пакаленне,
калі Юры Хадкевіч у Любліне
стаў на калені
і Вялікаму княству
штылетам пырнулі пад бок,—
нібы выпіць далі
атруту вядзьмаркі Апёк.

А лісты закаханых —
узор беларускіх слоў —
захаваліся, іх перачытваюць
з розных нагод.

---

[1] Будучы жонкай Вялікага князя Жыгімонта II Аўгуста, Барбара з роду Радзівілаў (1520—1551) схіляла свайго мужа да беларусаў.

Можна ставіць гуртом на калені
безабаронных паслоў.
Але нельга паставіць
гуртом на калені народ.

ПА ДРОГКАЙ ГРЭБЛІ...

Паўночны ветах,
як абрыкос,
паволі коціцца
ўвысь наўскос
праз патаемны
абшар нябёс...
Па дрогкай грэблі
грукоча воз...
Я ручаіну
дзявочых слёз
знячэўку кіну
табе на лёс...
Вясёлкі хустачку
мне прывёз...
Па дрогкай грэблі
грукоча воз...

САЛДАТ

Вазьму шурпаты каласок
на чуйным провадзе саломы,—
і адгукнецца мне здалёк
мой продак — сейбіт незнаёмы.

Аляксей Пысін

Я ў гасцях у цябе ўпершыню:
адгукніся на провадзе жыта,
сеюць жыта якраз у раллю,—
толькі зыркім радком адкажы ты!

Можа, нехта няпраўды наплёў —
спіш, бо вершы складаліся ўчора.
Так вяснова пяе Магілёў!
Без цябе не ўяўляю твой горад.

Заманілі дамоў пабрацімы,
з вёскі Буды твой друг Іван-чай...
Усміхаўся з партрэта, маўчаў
на грудочку маёвай радзімы.

Пазіралі з-пад муру з журбой
на жывых вірлавокія скочкі.
Я і сябра твой думалі моўчкі
кожны праўду сваю прад табой.

...Гаркату зніме праца і вёрсты,
покуль сілы стае — атакуй.
У пяра, бы ў штыка, кончык востры —
адступай, не ступіўся пакуль.

Самабытныя думкі, як дзеці:
дзе відней,
там ім дыхаць вальней.
Так ісці ім па мірнай планеце,
як салдаты ішлі на вайне.

З неба сэрца твайго
на ясноту вачэй маіх
слота.
Палахлівая радасць
слязу праганяе пад спуд.
Не кахаеш?
Не шкода?

Між намі —
сняжынак яскрота,
неразбуджаны рогат
грымотаў...
А зоры маўчаць,
як на цуд.

* * *

Я выйду,
бы з матулінага ўлоння,
а Нёман лашчыць
мокрыя клубы.

Лянiва ўстрапянуліся
спрасоння
і тварам павярнуліся
дубы.

I буслік
узляцеў над асакою,
каб паўглядацца
на маю пастаць.
Пярэзімкі
калгаснай талакою...
Твайго пагляду
чарам
не дастаць.

* * *

Даруй пагарду
да твайго рамяства
таму, хто здалёк
адварочвае нос,

каму на вуснах яно —
як жарства,
хто да красы яго
не дарос.

Яно зачыстае на зямлі,
не для надзённых патрэб:
на ніве нябёс калі-нікалі
спее слова, не хлеб.

НОЧЧУ ЧАРНІЦЫ СПЕЛІ

Ноччу чарніцы спелі.
Ранкам збіралі ў лубок.
Конікаў, птахаў капэлі
тлум адганяў убок.

Цешылі ногі надзеяй —
выпрастаць іх на мох.
Не мелі шчэ ліхадзеяў,
поўдзень нас перамог.

Пабеглі, не чулі сэрца,
падштурхваў імшаны дол,—
зачэрпнуць нябёс вядзерца,
высыпаць маме на стол.

АЛЕНЬ І КОНЬ

Ані

У Сіцыліі гэта нагода была,
у Гімеры,
у пяцьсот шэсцьдзесятым годзе
да нашай эры:
каб адпомсціць суседзям за крыўду,

гімерскія гаспадары
запрасілі Фаларыса прышлага
ў правадыры,
паабяцалі яму баявую ахову.

Але слова даюць тутэйшаму Стрэзіхору.
Гаварыў Стрэзіхор:
— Покуль стогнем не ў паняверцы,
я аб спрэчцы аленя з канём
раскажу вам, гімерцы.
Каб аленя дагнаць,
конь папрасіў седака:
— Сядзь на мяне,
зацугляй, паганяй — тады даганю.
Перамагчы аленя
ўдалося каню.
Ды не злез і коннік з сядла,
цуглі трымае ў руках.

ВЯРТАННЕ

Бы з кастрыцы,
зрэбнай завірусе
у палон аддамся,
не загіну.
Думаеш, прапала?
Не, вярнуся
назаўжды ў забытую краіну.

Помніцца абвострана,
бы ўчора,
бы са мной было,—
прачнуцца дужай,
адглынуць з каўша
халодных зораў
і павандраваць у свет
за сцюжай.

Змрочную душу
ачышчу ўсё-ткі,
пабягу я да яцвяжскай цёткі.
Мне адолець нацянькі не цяжка
бор бязлюдны...
Пачастуй, яцвяжка,
сырадоем, чабаровым крыху.
Чары патаемныя затоіш.
Толькі ты яе
штодзённа доіш —
[illegible] дзікай пушчы
дзікую зубрыху.

Як усё заблытана да ўтомы!
Вінаваты мы прад тымі?
Хто мы?
Адрадзіцца як наноў?
Стаць тымі,
не прычэсанымі,
не святымі?

УЗЛЯТАЕ ЗА ВЫРАЕМ ЛЕТА

* * *

Зноў пачалося свята.
Табой галоўка занята.

Як сціпанасць прагне буры,
так я кожнай клетачкай скуры
прагну цябе.

Пад сэрца
хлынеш гаючым ліўнем...

Непрыручаная
асачынка ў даліне
аб ногі пыскаю трэцца...

Яшчэ б з табою
паплаваць мне
на маладзічковым чаўне.

Яшчэ ў тваіх абдымкаў
звяне...
Але вяртаеш мяне.

Ты на лета пакінуў мяне
ў краіне,
дзе гром уваскрэс,
дзе ў таемным начным кургане
лесуноў не панішчыў прагрэс.

На царкоўішчах,
што пад лясы
па паданнях за кару сышлі,
зноў званы на званіцах гулі,
чутны душаў жывых галасы.

На развалінах замчышча Крэва,
Мураванай Ашмянкі шкілеце
разрастаецца построху дрэва.
Як вужы,
забабоны па следзе...

Раскапалі Чарняўскі, Ткачоў
курганы, тайнікі,
сутарэнні.
Здані душ у цялесным існенні
У палётах начніц, крумкачоў.

Між стагоў пераспелай саломы,
утаропіўшы бельмы на месяц,

на палетках калгасных
заломы
спрытна ведзьмы, чаруючы,
мецяць.

Як страхоцце і звод праміне
між цвілых балацяных віроў,
як звядуць лесуноў,
ведзьмароў,
ці захочаш дрыжэць за мяне?

АЕР

Глыбокае,
улетку ледзяное,
маўчання церла —
возера лясное,
зачаравана ведзьмамі спрадвек,
і не ўбрыкнуць яго
струмені рэк.

У калаўроце,
у крынічным коле
на хвалях не паплаваю ніколі,
рукою нават не хісну аеру.
Нячэрпанае возера даверу.

На роўным беразе
спакойна, ціха,
ні лодка, ні вясло не замуціла,
ніводнай кропелькі не пырсне,
не пральецца
з прадоння,
патаемнага, як сэрца.

А пры самюткім беразе лілея.
Да грунту цягнецца

чарэньчык па вярсце.
Сарві, аддай мне,
інакш змялее
з гадамі наша возера.
Расце...

У ДЗЯТЛАВЕ

У Дзятлаве —
стаўкі,
сады.
На плошчы
домікі, як цацкі.
Мільгнуўся
нехта
забіяцкі —
кальнула ў сэрца:
гэта ты!

Штурхнула думка:
дабяжы!
Ды падкасіліся калені.
Той азіраецца
ў здзіўленні —
прыгожы,
ясны
і чужы.

У СЛОНІМЕ

Колькі навокал таемнай красы!
Туліцца возера да Альберціна.
Я над вадою адна, як націна,
а за вадой на пагорках лясы.

Тут берагуць каралінскую ліпу.
Бачыў такую?
Крылатая ўся.
Нават вясла не пачуеш ты ўсхліпу —
ёсць забарона
лавіць карася.

Дрэвы магутныя мне спачувалі,
толькі ў дубоў запыталася ўслых:
як увасобіць
азёрныя хвалі
у глыбіню
пяшчотаў тваіх...

Бераг туману
пацягвае піпку,
сэрца вярэдзіць
дзявочы наіў:
раптам мяне,
як здзічэлую рыбку,
ты б, недасяжны, на вуду злавіў.

Але галоўка задумана склонена,
ветах зярняткі-мроі дзяўбе,
Шчара і то раздваілася ў Слоніме.
Дзе ж гэты горад прыкліча цябе?

Але не ўкіну
каменьчык папроку
з мосціка ў Шчару.
Кажу:
— Харашэй!
Лісяў свой Нёман
вольна, шырока.
Мне да свайго
дакаціцца цяжэй.

ДЫЯЛОГ З МУЖАМ

— Пашыю каптан каляровы,
згатую смачную страву.
Сама адпасу каровы,
а ты здабывай славу.

— Навошта гэта штуковіна,
ні вопратка,
ні карытца?
— Павешу на крэйку ля коміна,
хай блішча,
пакуль закурыцца.

Гарачая цацка —
слава,—
як жыхне —
палае страха,
займаецца покуць, лава.
Мужык не згарэў траха.

З хмарай дождж развітаўся
і рад
зноў расінай на хмару зірнуць.
Кім азораны шлях мой,
назад
намагаюся марна вярнуць.

Як падвеска на промнях сонца,
не махае крыламі бусел.
Я развазе насуперак
б'юся
зноў вярнуць любоў ветрагонца.

ДОСЫЦЬ ХАЛОДНАЙ ЗІМЫ

Досыць халоднай зімы
з поўначы,
з нетраў,
звыш.

Калі пакіне нямы
худзенькі цяняк-спарыш,
згару на сухім галлі,
як спелых промняў цюкі.

А па сагрэтай зямлі
з сявенькамі зор дзецюкі.

І слова маё, можа,
пасее малодшы брат;
на аркушы нівы град
маё дамалоціць збожжа.

* * *

Маладзікова.
Ягадна.
Клянова.
Двух сэрцаў —
двух сусветаў прыцяжэнне,
як быццам нарадзіліся нанова.
Як быццам
гэта мае прадаўжэнне.

Але не мае будучыні тое,
што будучыні прад сабой не мае.
Над іншымі,
хто ў сведкі ноч наймае,
хай злітуецца сонца залатое.

Узышоў з адчаю палыну.
Маладыя лозы
точаць лёзы.
Мне яго не выкупіць за слёзы,
я з-за слёз
такога не кляну.

А куды мне кінуцца цяпер?
Ён з ясноты,
з цемрыва,
са здымкаў...
Як засну ў экватары абдымкаў,
так разбудзіць поўначы сібер.

А навошта сонейка замгліў?
Не ўталіць без вуснаў
вуснаў смагі.
Перад ім сусвет
кладу на вагі,
а яго вагар —
аж да зямлі.

Як пярун, з'явіўся апаўноч,
быццам уцякаў ад непагоды.
Быццам не для ўцехі-асалоды.
А пасля —
і сэрца не мароч.

А з таполяў снегу намяло.
Мой паўдзённы тлум,
нібы пустыня.
Смутак не суцешаны —
не стыне.
Ці грымеў пярун?
Ці не было?

На забытым сонцам
азярцы,
да якога ты
выпадкам збочыў,
што табе
мае сказалі вочы?
Зблыталі пачаткі і канцы.

Нас абараняць
ніхто не згодзіцца,
ды з табой убачыліся мы.
Нават і гара з гарою
сходзіцца.
Мовай гутарыць
сусвет нямы.

Любы мой,
якія мы з табой
маладыя і зеленавокія.
Самалёты
скручвалі ў сувой
белых воблакаў
палотны волкія.

МЯСТЭЧКА

Мястэчка, куды мяне закінуў лёс.
Не лёс...
Мужчына мяне завёз,
які мне вочы засланіў тады,
каб адпусціць так лёгка назаўжды.

Мястэчка.
Схоў маёй слязы салёнай.

Там хлопчык бег па вуліцы зялёнай
з партфелем.
Весела.
З канца ў канец.
Тырчаў за кожным вухам дзьмухавец.

На дзьмухаўцовым жывым каберцы
ля цэркаўкі драўлянай
з пеўнем куры
хадзілі.
Маладзіўся ранак хмуры.
А так бязвоблачна было на сэрцы!

На кладцы — не падскочыла з лагчыны —
мяшчаначкі пацвельвалі з мужчыны.
Вясёлы, богу невядома чый —
ён так марнуе сны мае ўначы.

Я не прызнаюся ні перад кім,
дзе, на якой слязіне Беларусі,
мястэчка, у якое не збяруся.
Чаму ж так думаць хораша аб ім?

* * *

Любы мой!
Сцяжынаю зямною
ходзіш — пругкі,
малады і ўпарты.
Будзь адкрытым,
праведным са мною,
з іншымі —
любові нашай вартым.

Мне, як шчырай кнігаўцы на лузе,
без расінкі прагнуць і марнець.

Што ні ўчыніш на жыццёвым крузе,
кожны чын твой дойдзе да мяне.

Вуснамі,
алоўкам,
чуткі стрэлам.
Сэрца
вымерае
меркай часу.
Дазваляю быць са мной нясмелым,
а з Радзімай смелым да адчаю.

Можаш свята нашае не ўспомніць,
не прынесці ружаў ці вяргінь.
Толькі не праспі ты
ноч-апоўнач
крокі ворагаў і варагінь.

За ракой, за борам, за гарою
пагасціць запросіць край суседскі,—
будзь заўжды маёй душы героем,
будзь сапраўдным,
як Максім Гарэцкі.

Што недазволенага я зрабіла?
Шчыра жыццё маладое любіла.
Пікамі пырніку грады прабіла,
покуль гультайства ў раку не ўтапіла.

Коп'і ялін шуганула ў аблокі,
шоламам неба зачэрпнула Нёмна.
Мары дзявочыя —
спрытныя лодкі —
за далягляд паплылі патаёмна.

Што забароненага я рабіла?
Хлопцаў любіла,
дзядоў не любіла.
На вечарынкі хадзіла не з братам,
не давярала сакрэтаў дзяўчатам.

Мала над кнігай вочы сляпіла.
Многа сяброў па дарозе згубіла.

Што неймавернага шчэ натвару?
Мала маўчу, зашмат гавару.
Бульбу на кашу перавару.
Колькі зацятых перасвару.

Што прыгажэй зрабіць я змагла б?
Чысценька я чарэнь падмяла б
венікам, звязаным з елчыных лап,
хлеба духмянага шмат напякла б,
каб жа вясковы дух не аслаб.

* * *

Конь гняды
валачэ гурбы хмар
праз дрымучай маркоты гушчар.

Конь стракаты
прымчаўся здалёк —
замятухаю свет завалок.

Ды яшчэ не цягнуў бараны
па мяжы нашай
конь вараны.

Не прывязаны,
не прыкуты,
ад мяне не ўцячэш нікуды —
ані ў кут глухі,
ні ў халодны край.
За мае грахі
і мяне карай.

Не карай мяне
падарункамі,
а гарачымі пацалункамі.

Не карай падазрэннямі
хворымі,
а ласкавымі загаворамі.

Пакарай мяне шчырымі слоўцамі,
каб не сохла
за іншымі хлопцамі.

Благаю ў думках «партызанчыка»:
— Сваёй спакойнасці пазыч!
Цалую сонечнага зайчыка —
такі пацешны ён, касы.

Луг наўкруга перабягаю,
за мной шчаня перабягае.
З разгону кідаюся ў Гаўю —
дапамагае...

Спагадліва спаткаю хмарку,
даверна ўскіну галаву,

у мроях да цябе плыву
за хмаркаю —
сяброўкай змалку.

На золку падхаплюся рупна
на лоў, на пошук, на вывед.
Твая патоля недаступна,
мяне прытуліць белы свет.

* * *

Ішоў
вясёлы дожджык
па шашы,
шліфуючы няўзнак
чарэшні, вішні.

І мы з табой
няўзнак
на дожджык выйшлі...

І як ты, дожджык,
мяне ссушыў.

НЕ ПЕРАСКОЧЫЛА

Пазвоніць,
каб сказаць, як навіну:
— Ты пераскочыла
круцёлку не адну.
Жартую:
— А круцёлка —
мне не прыяцёлка.

А ён, блазнуючы,
далей чаўпе:
— А працавітая была пчала,
не пераскочыла аднак сябе,
сама сябе не пераскочыла.

Удзячна сябравай хвальбе.
Хоць прыкладзі мяне да раначкі.
Не пераскочыла аднак сябе,
а так старалася шторанічкі.

А можа, той мяне сурочыў,
хто сам сябе не пераскочыў?

А самалюбства-пустазвон
падштурхвае:
— Бяры разбег!
Як возьмеш спешлівы разгон,
то пераскочыш і сябе.

І гармоніі і хімераў
лёс мне шчодрай меркай намераў.
Я памерла раней,
чым памерла.
Думак мак
меле макаўкі церла.

І сяброўка нялюбая — стома.
І няхай я згару,
як салома.
Што паспела,
зрабіла свядома...

Боль каханага з'еў і мяне.

Бурай начы бусак
зоркі лушчыў, як семкі.
Ранак —
вясёлы гусак —
выцягнуў шыю з цемры.

Як на вялікдзень яечка,
пакацілася сонца ля хат...
Плыла заспаная рэчка
паміж тумановых шат.

Сачыў хлапчына ад раніцы
за ледзяною шыбай,
хітрыў з някемлівай рыбай...
Шкада —
намарна стараецца.

ДУБЫ

Падставіў
дуб свой карак
на злосны буралом
ды ловіць вырай хмарак
маланкавым брылём.

Дуб
на раўнюткай далечы,
цыгарку з громам смалячы,
нагробшы хмар ахапку,
купае ў хмарах шапку.

Дубы
ў дрымучым гушчары
ў суках раструшчваюць вятры,

трымаюць навальніц напор,
сабой закрыўшы цёмны бор.

Прад бураю маўчаць дубы,
хмар выпускаючы клубы.

НЯХАЙ

Звядуць мяне свету ліхвяры,
мая нялоўкасць
і нехадульнасць.
Вачэй
зеленаватыя віры
яшчэ саграюць
тваю няўтульнасць.

Няхай
ты крыху да мяне ачах —
касцёр гарыць не доўга
там, дзе слотна...
Яшчэ пагрэешся
ў маіх вачах
знячэўку,
выпадкова,
мімалётна.

Мітусяніны,
перапалак —
страх.
Дык пеўнем ходзіш,
мовіў, што ты, што ты!

Пагрэйся
ціха ў маіх вірах,
не бойся загарэцца
ад пяшчоты.

МІЛАСЭРНАСЦЬ

Іры

Кідаецца неяк памаленьку
з болем —
гэткі свет абарані!
Запаліла свечачку
аленьку
ў покуці
забытай дабрыні.

Нехта заблудзіўся
ў цёмным лесе,
праз парог круты
не пералезе.
Некаму
на сэрца стаў
мядзведзь.
Свечачцы на покуці
гарэць.

Бачыць аж за трыдзевяць
зямель.
Валачыць жыццёвы свой
партфель.
Не забыць туды пакласці
крошак
для гракоў,
сабак,
бяздомных кошак.

СОН НАД НЁМНАМ

Зялёнага Нёмана
дужка надломана.
У стозе на выспачцы
можна і выспацца.

Між красак і зёлак
ясна ад зорак.
Маладзічок
пад правы бачок.
Закутаю карак
пярынаю хмарак.
Пакінуўшы рукі
вятрам на парукі,
пад паскам сцяжы
лёг і ляжы.

А Нёман падсцеле
хваляў бярэмя,
заліжа на целе
стрыжані стрэмак.
Сардэчныя болькі
прыцішацца толькі.

ГЯРВЯТЫ

Над шызай дымкаю
вячыстых крон
жар-птушка з казкі
бярэ разгон.

Адкуль над шпілем ранняя імгла?
Адкуль пад крыллем
сонечная млявасць?
Чаму такая пышная яскравасць?
Ніколі я прыгожай не была...

Любові перапоўнена азерца,
здавалася,
ужо ідзе на спад,—
у новай форме ўрэзалася ў сэрца
мячамі позняй готыкі Гярвят.

Дзе нашы продкі бралі
тую прагу,
адчай, адвагу,
а настрой які,
каб у блакіт пусціць такую птаху
і затрымаць імгнення на вякі!

СПЯРША

Усё так высока было,
таемна, празрыста спярша.
Гуло — не шамрэла быллё,
цягнулася ў зоры душа.

Ад раніцы дзень не марнеў —
і працы, і шчырасці шмат.
А хлопцы любілі мяне,
а зайздрасць не грызла дзяўчат.

І быў рызыкоўны намер
звярнуць сама меней гару.
А што засталося цяпер?
І ўсё я да сэрца бяру!

А ты ад змроку да відна
да зор вачэй не падымай.
Мяне прыдумала вясна,
дык і цябе прыдумаў май.

Рачулка Волка робіць круг
і акаймоўвае далок.

Між бараноў у статку рух,
а мы любуемся здалёк.

Ідылія на жоўтым дне
між дробных ракавін, пяску.
З такой пяшчотай да мяне
трымціць любоў на валаску.

...Крычыць папера на стале.
Вярнулася.
Перамагу.
Імчыся, блізкі свет,
далей!
Дагоніць ракавінкі гул.

* * *

Я засохну
сасной між бору,
у які ты ўцёк з нагавору,
у які схаваўся
з перапуду...

Дзе ж перапалох твой
перабуду?
Ці ў бярэзніку
ў вясновай старонцы
адагрэюся
на леташнім сонцы?

Ці ў начным
непрытульным горадзе?
Хто параіць —
лепей дзе,
горай дзе?

Як не хочаш госцем за стол,
хоць ячменем за частакол,—
удаўлюся лепш асцюком,
каб не ўпадáць за дзецюком.

Я маладосць адправіла ні з чым:
не трэба больш вярэдзіць
мне галоўку.
Ты адбыла ўжо тут сваю радоўку,
стаміла...
Дай мне выспацца ўначы.

Але не расквіталася з вясной:
як з недарэкай, дражніцца са мной,—
мужчынаў выстаўляе маладых...
Як зіркне іншы — перахопіць дых...

Але не адпусціла б, каб прымела,
з вачэй каханых шчырае праменне,
каб сполахам таілася ўваччу
і грэла сэрца мне...
Чаго хачу!

ШЛЯХ

Каля прысад, сяліб
шляхі пралеглі ўдоўж,
увысь,
ушыр,
углыб
таемнасці гадоў.

Нелітасцівы лёс
і шчодры —
не пярэчу —
нам падарыў сустрэчу
у засені бяроз.

Стагоддзі храбусцяць
праз небасхіл імглісты.
Кароткі шлях жыцця,
ды вельмі камяністы.

Па ім прайшоў Багрым
і Бурачок Мацей.
Знянацку мы згарым,
ды шлях не замяце.

За намі
чысты след,
і зорны небасхіл,
і не прадонне бед —
разгон вясновых крыл.

ЛЯ ГЛІНІШЧАЎ

Я буду бульбачку капаць,
з такой старанлівасцю брацца,
як на вячоркі апранацца,
каб незачэпу зачапаць.

Насыплю поўны кошык бульбы,
а пра мяне ўжо б'юць у бубны.
Мяне нікому не шкада —
непаслухмяную дзяўчыну.
Я палюбіла, як вада
паводкай стромую лагчыну.

Я адкацілася паводкай
у завадзь бульбы і бабуль.

Лупі з вачэй
прамой наводкай —
схаваюць Глінішчы пакуль.

* * *

Імя,
што з каркання варон,
бы нагавор,
бы кара,
плыве ў мяне з усіх старон,
як дажджавая хмара.

* * *

Я пападала са сну
проста ў абдымкі да сонца,
мама з яго валаконца
ткала сцяжыну-вясну.

Тата на стромкай сасне
зранку павесіў калыску.
Рэха гайдала вятрыску.
Татавы рукі пры мне.

Пралася сонцава пража.
Бег па суровым чаўнок.
Воран быў чорны як сажа,
але канчалася ноч.

РАЗВІТАННЕ

Любы, не шкадуй мяне так доўга.
Каб да сэрца сэрцам не ирысох,
супыніўшы коніка гнядога,
адпусці на нёманскі пясок.

Вернешся гасцінцамі старымі —
церпкі і гарачы, бы віно.
Берагам,
што мы з табой стварылі,
стромым і лагодным заадно.

З тумаяоў далінячкі-даёнкі
напаі світальнага каня.
Нашых чыстых рэк
разгон далёкі,
паміж іх — любоў,
нібы канал...

Развітання
золкае світанне.
Перад светам стоеным стаім.
Як маё з адчаю сэрца стане,
дык чыё так блізенька з тваім?

А табе ж губляць нічога нельга.
Сам ты для знаходак,
не для страт.
Ты, як вецер, як прастор, як неба.
Ты, які мне трэба акурат.

* * *

Да цябе праз ясені, праз клёны
вышлю зорным вечарам
праклёны,
каб тваё немаладое цела
ля маёй падушкі маладзела,

каб твае натруджаныя ногі
толькі ведалі ў мой бок дарогі.
Каб змярцвела непатоля рук,
як не блізка сэрцаў перастук.

Каб твае салодзенькія губы
ад маіх яшчэ пасаладзелі.
Каб з табой ад стрэчы да загубы
на духмяным сене маладзелі...

* * *

Ты непазбежным быў,
як свежы ранак,
каб не разменьваць
чыстай пробы дні
на медзякі парожняй мітусні,—
лунаць у гуле перуноў, маланак.

Катайся верхі
на ветры далечы,
сяброў шкадуючы,
сябе не хвалячы,
не вымаўляючы,
касцёр высокі палячы,
імя маё з гарачага сумёту,—
я не хачу, каб зносіў ты гаркоту.

Жартуй з дзяўчатамі,
заўжды ў гуморы.
Не ўспамінай мяне на абгаворы
ні з рэчкаю,
ні з кнігай,
ні ў канторы...
Украдкай паглядзі на нашы зоры.

ЛЕТА

Спаць паклалася сонейка нашча,
не напіўшыся з вуснаў смагі.
Зацвітала лецейка наша,
ды даспець не хапіла адвагі.

Узлятае за выраем лета.
З розным выраем узляцім мы
па шляхах, па якіх Пічэта
перадумаў шляхі Радзімы [1].

Статкі свойскіх сцяжын
Беларусі
гізавалі з табой
ад мяне.
Праз цябе я купалася ў скрусе,
праз мяне ты купаўся ў мане.

Падсцілаў фартушок нам луг,
не скамечаны фартушок.
Ні Дзвіна, ні Нарач, ні Буг,
ні зацішак,
ні мох,
ні стажок.

Сэрца з болю адкрыта
прад светам,
нібы неба, як дождж ідзе.
Не ўсміхалася я гэтым летам,
нават гледзячы ў вочы вадзе.

Не злую.
Баязлівец статны
даў мне шчасця,
на колькі быў здатны:

---

[1] Вывучаючы гісторыю, улічваць дарогі, па якіх ішло войска.

падштурхнуў з сянец —
і маўчок.
Я сама знайшла грашачок.

Лета з казкі хохлік украў,
павярнуўшы на пошукі спраў.

Праз дзядоўнік у Навасяды,
Трабы...
Ракаў...
Ганнопаль...
Сянно.
Утамлюся — на пень прысяду.
Дождж ці град, а мне ўсё адно.

Як заплюшчыла вочы, нібы
здатна толькі табе на арэлі.
Найцяплей твае рукі сагрэлі.
Па сцяжыне ўдваіх па грыбы.

* * *

Сны пра цябе
раздражніла, як восы...
Ты застраміў няўзнак мае слёзы.

Слёзы свае
нанізу на шнурок —
як светлячкі,
асвецяць мой кут.

Рой сваіх сноў
адпускаю знарок —
трэба ж нагнаць
на цябе перапуд.

ПРЫТОКІ

Бацька Нёман з прытокамі
Моўчадзь,
Гаўя,
Вілія,
Ведзьмачка,
Рось!
Дайце кроплю вадзіцы,
каб змоўчваць,
як рыкае ў бярэзніку лось.

Як Бярэзіна, Іслач твая,
між сяброваk палашчуся я,
жвір згарнуўшы ў капец ля шчакі,
як малыя плыўцы-хлапчукі.

Так я марыла ўдалеч цячы,
але з родных бароў не ўцячы.

І такія былі ў мяне мары:
на прыгорках ля Свіслачы, Шчары,
Верацейкі,
Краўлянкі
і Кляўкі
пасадзіць закаханых на лаўкі.

Абнімаючы Сіту ці Грыўду,
прасці шэрых дымоў верацёнцы
на клубок звечарэлага сонца,
покуль з поля кароўкі не прыйдуць.

Толькі Нёмну ў палон я здаюся —
Котра,
Чорная Ганча,
Данусся...

МУЗЫКА

— Гэй, музыка!
Зможаш мне
на адной зайграць струне —
на вясновай баразне
або на мачтавай сасне?
— А чаму ж бы й не!
— А на белай тапалінцы?
А на тоненькай сцяблінцы?
А на сонечнай пылінцы?
— Нават на сухой скарынцы.
— А на вострым частаколе?
— Гэта мы маглі і ў школе.
— Выйдзе з дудачкі габой?
— Само сабой!
— А ці выціснеш напеў —
злога сіверу павеў —
з беспрасветнае слязіны
надвячоркавай часіны?
— Так!
І вымалюю ноты
беспатольнай адзіноты...
— А каб з неба, як пярун?
— Можна, ды шкада мне струн.
— А пра лютую вайну?
— Не... Хіба адну.
— А няспраўджанае штосьці —
пра любоў, якая ёсць...
Ёсць...
Прыходзіла...
Няма...
— Гэта спела ты сама.

ЗМЕСТ

Вятры вяртаюцца дамоў

Абнімаюць рукі Беларусь

Бічэль-Загнетава Д.
67 Дзе ходзяць басаnож: Вершы.— Мн.: Маст. літ., 1983.— 95 с. іл.
40 к.

Вершы новага зборніка паэтэсы вяртаюць чытача да вечных праблем чалавечага жыцця — сяброўства, любові, адказнасці за свае ўчынкі, вернасці Радзіме.

4702120200—067 / М302(05)—83 40—83 ББК 84Бел7 Бел2

Данута Ивановна Бичель-Загнетова
ГДЕ ХОДЯТ БОСИКОМ
Стихи

Минск, издательство «Мастацкая літаратура»
На белорусском языке

Рэдактар Н. І. Тулупава. Мастак Л. А. Трэстман. Мастацкі рэдактар А. М. Малышава. Тэхнічны рэдктар А. В. Барадзіна. Карэктар Л. П. Бялова.

ІБ № 1682

Здадзена ў набор 10.12.82. Падп. да друку 24.03.83. АТ 08567. Фармат 75×90 1/32. Папера друк. № 1. Гарнітура школьная. Высокі друк. Ум. друк. арк. 3,75. Ум. фарб.-адб. 3,91. Ул.-выд. арк. 3,99. Тыраж 6000 экз. Зак. 3213. Цана 40 к.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў паліграфіі і кніжнага гандлю. 220600, Мінск, праспект Машэрава, 11.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.